

Oponentský posudek

na diplomovou práci

Terezy Spěváčkové

Wolfgang Koeppens Romane: „Littérature engagé“ und experimentelle Prosa

Praha: FF UK, 2008, 113 s.

Návrat ke svobodnému literárnímu projevu, i tak lze vnímat založení ideově nevyhraněné Skupiny 47, mělo pro mělo pro nově se formující západoněmeckou prózu v její první vývojové fázi určité zásadní důsledky. Koncentrace na literaturu totiž umožnila spisovatelům hlubší ponor do trendů v soudobé západní literatuře a filosofii, jejichž kontinuita byla v Německu přerušena nacistickým režimem, a zároveň jim uvolnila ruce pro palčivá témata z nedávné nacistické minulosti. Po traumatu z prohrané války a prozření z nacistického poblouznění, jemuž podlehl značná část národa, se objevuje další trauma: Jak obstát s poskvrněnou německou minulostí před společenstvím vítězných demokratických mocností a plnohodnotně se zařadit do budování nového demokratického světa. Pro tuto specificky německou poválečnou situaci platila slova Heinricha Bölla, že je z těchto důvodů pro něj i ostatní Němce obtížné napsat jen jedinou stránku textu, či pozdější vyznání Siegfrieda Lenze, že věděl, o čem by měl vyprávět, jen mu chyběla perspektiva, z níž by příběh uchopil, aby ho svou tragikou nepohltil. Jen u nemnoha autorů však zela tak hluboká propast mezi objektivně hodnoceným významem literárního díla a jeho společenskou resonancí jako u Wolfganga Koeppena. Málo se četl. Patří tak mezi zvlášť „obtížné autory“ německé literatury posledního století. Jeho obtížnost netkví v ostré společenské kritice, ale v avantgardních literárních prostředcích, jimiž svůj nemilosrdný pohled na společenskou realitu zprostředkovává. Literárním kritikům byl překážkou i proto, že ze zásady ignoroval pravidla západoněmeckého literárního života, neposkytoval rozhovory, odmítal spolkový literární život, úspěšně se vyhýbal jeho strukturám a nepokrytě jimi pohrdal.

To je výchozí pozice, z níž se v posledním desetiletí (od Koeppenovy smrti) hodnotí osobitý přínos tohoto solitéra (západo)německé literatuře. Diplomandka ji náležitě popisuje v prvních dvou kapitolách své práce, v nichž se zabývá historickými, kulturními i politickými skutečnostmi prvního dvacetiletí existence samostatného západoněmeckého státu a životem a dílem Wolfganga Koeppena (1906-1996). Vlastní interpretační kapitoly o Koeppenově trilogii vycházejí z analýzy hlavních literárních postav, analýzy struktury textu, v případě potřeby se zabývají i kritickou resonancí u dobového publika, a dokládají tak nepřehlédnutelný autorův záměr, který tak ztížil přijetí jeho děl domácí kritikou i publikem – západoněmecká společnost je nenapravitelná, hrdinové jeho textů nutně musejí ztroskotat na rozporu mezi ideálem, s kterým vstupují do děje, a skutečností, s níž jsou konfrontováni. Tento úkol diplomandka beze zbytku splnila a jejímu metodickému přístupu nelze nic vytknout. Interpretační kapitoly jsou velmi dobře vystavěny, jsou čtivé, přesvědčivé v argumentech, prokazuje v nich důkladnou znalost materiálu i sekundární literatury, včetně té nejnovější. Zásadní je i závěrečná kapitolka o charakteru Koeppenova literárního hrdiny (95-98). Oceňují i přehled o recepci Koeppena v poválečném Československu i pokus o její charakteristiku. Zde jen konstatují, že v tomto roce vyjde v nakladatelství Academia celá Koeppenova trilogie česky: Holubi v trávě a Skleník v novém překladu, Smrt v Římě v revidovaném překladu Rudolfa Tomana.

Mám několik poznámek a doplnění i některým tvrzením v úvodních přehledových kapitolách:

- Opatrněji bychom měli zacházet s autory, kteří jsou rakouského či švýcarského původu. Tento fakt by se měl v textu objevit, i když to není v obecném německém úzu obvyklé, nelze je však bezmyšlenkovitě přičítat k německým autorům, jakkoli byli členy Skupiny 47. To je případ Ilse Aichingerové (14), Ingeborg Bachmannové (25) či Maxe Frische (29).
- Weissovo převratné drama o Maratovi a Sadovi je z roku **1964** a v literatuře se uvádí buď ve zkráceném titulu **Marat/Sade**, nebo celým titulem, který zní: **Die Verfolgung und Ermordung Jean Paul Marats dargestellt durch die Schauspielergesellschaft des Hospizes zu Charenton unter Anleitung des Herrn de Sade**. Citovaný titul dramatu na str. 28 je nesmysl. Drama Přelíčení je z roku **1965**.
- SPD nebyla v roce 1945 založena (16), ale její činnost byla obnovena. Mimochodem je SPD jednou z nejstarších sociálnědemokratických stran na světě.
- Předměstí Haagu, kde Koeppen žil v druhé polovině třicátých let, se jmenuje **Scheveningen**, nikoli Schvennigen (32).

Práce je napsána vynikající němčinou, do které se vloudily nepatrné chybičky, opravené v mém exempláři: **das** Prestige (68), **das** Chaos (84), **das** Urteil (85). Opakovaně se objevuje ortograficky nesprávná die Diskussion (15, 19, 20, 29, 59).

Předložená diplomová práce splňuje všechny požadavky na ni kladené a vřele ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 06.09.2008

